

Krzysztof Zemela

Stan badań nad dziejami Skarżyska-Kamiennej w okresie wczesnonowożytnym – próba oceny

Z Dziejów Regionu i Miasta : rocznik Oddziału Polskiego Towarzystwa
Historycznego w Skarżysku-Kamiennej 3, 17-25

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Artykuły

Krzysztof Zemeła
Skarżysko-Kamienna

Stan badań nad dziejami Skarżyska-Kamiennej w okresie wczesnonowożytnym – próba oceny

Dzieje Skarżyska-Kamiennej w XVI–XVIII w., a właściwie osad, które w tym czasie istniały w granicach administracyjnych dzisiejszego miasta, nie były na tyle atrakcyjne, by skupić na sobie uwagę zbyt wielu badaczy. Stąd brak pełnych, kompleksowych badań nad wczesnonowożytnymi dziejami tego obszaru i ich odbicia w literaturze naukowej¹. Skarżyskie i regionalne środowisko miłośników historii krzewiło wiedzę na temat dziejów osad nad górną i środkową Kamienną, głównie w różnego typu przewodnikach turystycznych, w których kanwa historyczna miała wzbogacać całość². Tego typu publikacje nie wносиły wiele nowych merytorycznie treści, stanowiły, mniej lub bardziej udaną, kompilację dotychczasowej literatury. Bardzo skromnie przedstawiono, zarówno pod względem faktograficznym,

¹ W przypadku osad terenu miasta zwrócono uwagę na Kamienną: K. Zemeła, *Skarżysko-Kamienna. Nadanie praw miejskich*, Skarżysko-Kamienna 2003 oraz Rejów. Zob. idem, *Rejów w XVI–XVII wieku. Dzieje cysterskiej osady kuźnicznej*, [w:] *Szkice do historii*, Skarżysko-Kamienna 1993, s. 29-30; B. Orlicz, *Żyrcin – Rejów – kartki z dziejów (esej historyczny)*, „Znad Kamiennej” 2, 2009, s. 101-222.

² Np. J. M. Nowak, *Skarżysko-Kamienna. 50 lat praw miejskich*, Skarżysko-Kamienna – Warszawa 1973; A. Jankowski, *Skarżysko-Kamienna*, Kielce 1983; B. Orlicz, W. Zajączkowski, *Skarżysko-Kamienna. Informator turystyczny*, Skarżysko-Kamienna 1993.

jak i problemowym, badany okres w syntezie historii gospodarczej i społecznej miasta, przygotowanej przez J. Rella, S. Przondo, S. Cioska w tzw. monografii, firmowanej przez krakowski ośrodek naukowy ówczesnej WSP³.

Znaczącą pozycję dla dalszych badań stanowi praca autorstwa piszącego ten artykuł poświęcona rozwojowi osadnictwa, stosunków własnościowych, a także przebiegających podziałów administracyjnych, kościelnych na interesującym nas obszarze do końca XVII w. Autor nie tylko podsumował dotychczasowy stan badań, ale dzięki wprowadzeniu nowych, nieznanych źródeł poszerzył znacznie stan wiedzy o przeszłości dzisiejszego miasta. Praca zawiera dalsze postulaty badawcze, wskazuje na dalsze możliwości kwerend archiwalnych⁴, przede wszystkim w archiwach słabo dotąd wykorzystanych, głównie kościelnych.

W sposób znaczący uporządkowała dotychczasowy stan wiedzy, rozszerzając go o nowe wątki badawcze synteza Z. Guldon a J. Wijaczki zaprezentowana w *Szkicach do historii Skarżyska-Kamiennej*. Autorzy akcentowali głównie problematykę rozwoju przemysłu na tle przemian osadniczych w rejonie Skarżyska-Kamiennej⁵. W ostatnich latach na popularne syntezy dziejów, głównie gospodarczo-społecznych, zdobył się piszący ten tekst⁶.

W miarę dobrze rozpoznane są stosunki własnościowe omawianego obszaru. Znaczna jego część, na północ od Kamiennej, należała do Szydłowieckich (Pogorzałe, Skarżysko Książęce, Milica, później Ciurów, Kamienna, Szczepanów, Posadaj). Intensywny rozwój miasta Szydłowca i dóbr szydłowieckich przypadł na czasy Mikołaja

³ J. Rell, S. Przondo, S. Cioska, *Zarys historii gospodarczej i społecznej Skarżyska-Kamiennej. Rozwój wsi i osad do I wojny światowej*, [w:], *Skarżysko-Kamienna. Studia i materiały*, red. M. Dobrowolska, J. Rejman, T. Zientara, Kraków 1977, s. 39 i n.

⁴ K. Zemela, *Historia Skarżyska-Kamiennej. Rozwój osadnictwa do końca XVII wieku*, Skarżysko-Kamienna 1991, *passim*.

⁵ Z. Guldon i J. Wijaczka, *Rozwój przemysłu na tle przemian osadniczych w rejonie Skarżyska-Kamiennej do końca XVIII wieku*, [w:] *Szkice do historii. Skarżysko-Kamienna*, Skarżysko-Kamienna 1993, s. 5-28.

⁶ *W czasach wstępu, kryzysu i niewoli. Osada Kamienna i okolice od XVI do początku XX w.*, [w:] *Mała Ojczyzna. Skarżysko-Kamienna, dziedzictwo kulturowe i środowisko naturalne. Materiały do edukacji regionalnej*, Skarżysko-Kamienna 2010; *Panorama gospodarcza obszaru dzisiejszego miasta Skarżyska-Kamiennej w XVI-XVIII wieku*, [w:] *Skarżysko-Kamienna. Panorama dziejów miasta*, Skarżysko-Kamienna 2011, s. 37-46.

Szydłowieckiego⁷, kasztelana sandomierskiego, podskarbiego wielkiego koronnego, ostatniego z Szydłowieckich, który w znaczący sposób wpłynął na rozwój miasta i okolic. Wspomniane dobra od 1548 r. stały się własnością Radziwiłłów za sprawą małżeństwa pogrobowej córki Krzysztofa Szydłowieckiego – Elżbiety z magnatem litewskim – Mikołajem Radziwiłłem Czarnym⁸. Dobra te były w posiadaniu Radziwiłłów do 1802 r. Zainteresowanie Szydłowcem, jak i tzw. hrabstwem szydłowieckim⁹ było i jest bardzo duże, zwłaszcza kieleckiego ośrodka naukowego; ma to przełożenie na zaawansowany stan badań oraz znaczącą ilość publikacji¹⁰, aczkolwiek samo miasto nie doczekało się odrębnej monografii.

Bogata jest literatura dotycząca Radziwiłłów, w kontekście ich związków z hrabstwem szydłowieckim. Kolejnymi właścicielami tego majątku byli: Mikołaj Czarny¹¹, jego syn Mikołaj Krzysztof „Sierotka”¹², następ-

⁷ L. Michalska-Bracha, J. Wijaczka, *Szydłowieccy – pierwsi właściciele miasta i zamku w Szydłowcu*, [w:] *Zamek szydłowiecki i jego właściciele*, red. J. Wijaczka, Szydłowiec 1996, s. 63-82. Najbardziej znany z Szydłowieckich – kanclerz wielki koronny – Krzysztof, był właścicielem Szydłowca i dóbr szydłowieckich przez 1 rok (zm. 30 grudnia 1532 r.).

⁸ Podstawowe prace: J. Wijaczka, *Zarys dziejów Szydłowca w okresie przedrozbiorowym*, [w:] *Z dziejów Szydłowca*, red. Z. Guldon, Szydłowiec 1993, s. 3-16; Z. Guldon, *Rola Szydłowca w handlu polskim w XVII-XVIII wieku*, *ibid.*, s. 17-32; Z. Guldon, *Osadnictwo hrabstwa szydłowieckiego od XVI do początków XIX wieku*, [w:] *Hrabstwo szydłowieckie Radziwiłłów*, red. Z. Guldon, Szydłowiec 1994, s. 7-39. Na uwagę zasługują również starsze prace, głównie K. Dumay: *Studia z dziejów Szydłowca*, [w:] *Rocznik Muzeum Świętokrzyskiego*, t. 4, 1967, s. 177-260.

⁹ Mikołaj Radziwiłł Czarny otrzymał z rąk cesarza 10 lipca 1553 r. tytuł hrabiego na Szydłowcu, od tego czasu dobra szydłowieckie zwane były hrabstwem.

¹⁰ Oprócz wymienionych w przyp. 54 i 55: *Studia z dziejów Szydłowca*, red. Z. Guldon, J. Wijaczka, Szydłowiec 1995; *Żydzi szydłowieccy*, red. J. Wijaczka, Szydłowiec 1997 (materiały z sesji z 27 lutego 1997 r.); *Z dziejów parafii szydłowieckiej*, red. J. Wijaczka, Szydłowiec 1998; I. Przybyłowska-Hanusz, *Szydłowieckie nekropolie, jako dzieła sztuki i pomniki przeszłości*, Szydłowiec 2008; *Z dziejów powiatu szydłowieckiego*, red. M. Przeniosło, Szydłowiec 2009 (materiały z sesji naukowej z okazji 200. rocznicy utworzenia powiatu szydłowieckiego); *Z dziejów powiatu szydłowieckiego*. Sesja II, red. G. Miernik, Szydłowiec 2010.

¹¹ H. Lulewicz, *Radziwiłł Mikołaj zw. Czarnym*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny* (dalej PSB), t. 30, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź 1987, s. 336-349 (tu zebrana literatura).

¹² J. Muszyńska, *Mikołaj Krzysztof Radziwiłł „Sierotka” i jego związki z Szydłowcem*, [w:] *Zamek szydłowiecki*, s. 83-94. Zob. H. Lulewicz, *Radziwiłł Mikołaj Krzysztof zwany Sierotką*, PSB, t. 30, s. 349-361.

nie synowie „Sierotki”: Albrycht Władysław¹³, Aleksander Ludwik¹⁴, Zygmunt Karol¹⁵. Po śmierci Aleksandra Ludwika w 1654 r. hrabstwo szydłowieckie przypadło jego synowi – Michałowi Kazimierzowi¹⁶, który oddał Szydłowiec w 1671 r. swemu bratu Dominikowi Mikołajowi¹⁷. Po jego śmierci w 1697 r. hrabstwo szydłowieckie przejął jego syn Michał Antoni, następnie Leon Michał zw. Pogrobowcem. Ostatnimi radziwiłłowskimi właścicielami Szydłowca byli Mikołaj (zm. 3 maja 1795 r.) oraz Maciej, który zmarł bezpotomnie w Szydłowcu 2 września 1800 r.¹⁸

Drugim właścicielem dóbr nad Kamienną mieszczących się w granicach dzisiejszego miasta był klasztor cystersów w Wąchocku¹⁹. W granicach jego uposażenia terytorialnego znalazły się: Bzin, Bzinek, Rejów-Żyrcin, Młodzawy, Nowy Młyn, Usłów, Łyżwy. Cystersi utrzymali się jako właściciele tego terenu do kasaty zakonu w 1819 r.²⁰

Podobnie, jak Radziwiłłowie, cystersi również prowadzili bardzo różnorodną działalność gospodarczą w swoich dobrach. Dzięki badaniom M. Borkowskiej²¹ stosunkowo dobrze prezentuje się stan wiedzy o biografjach poszczególnych opatów wąchockich, ich inicjatywach gospodarczych, kulturalnych, które w dużym stopniu dotyczyły również omawianego obszaru. Wśród opatów mających szczególny wpływ na dzieje osad cysterskich w granicach miasta Skarżyska można

¹³ H. Lulewicz, *Radziwiłł Albrycht Władysław*, PSB, t. 30, s. 140-143 (tu dalsza literatura).

¹⁴ J. Jaroszuk, *Radziwiłł Aleksander Ludwik*, PSB, t. 30, s. 150-155.

¹⁵ D. Wojciechowski, *Synowie Radziwiłła „Sierotki” właścicielami Szydłowca w pierwszej połowie XVII wieku*, [w:] *Zamek szydłowiecki*, s. 95-105. Zob. T. Wasilewski, *Radziwiłł Zygmunt Karol*, PSB, t. 30, s. 379-382.

¹⁶ J. Jaroszuk, *Radziwiłł Michał Kazimierz*, PSB, t. 30, s. 292-299.

¹⁷ A. Rachuba, *Radziwiłł Dominik Mikołaj*, PSB, t. 30, s. 173-176.

¹⁸ J. Wijaczka, *Michał Antoni i Leon Michał Radziwiłłowie – właściciele zamku i miasta Szydłowca*, [w:] *Zamek szydłowiecki*, s. 107-124; J. Wijaczka, *Hrabstwo szydłowieckie u schyłku XVIII wieku*, [w:] *Z dziejów powiatu szydłowieckiego. Seria II*, s. 27-45.

¹⁹ Zob. M. Niwiński, *Opactwo cystersów w Wąchocku*, Kraków 1930.

²⁰ P. P. Gach, *Opactwo cystersów w Wąchocku na przełomie XVIII i XIX wieku. Kasata i pielęgnowanie tradycji*, [w:] *Z dziejów opactwa cystersów w Wąchocku*, red. A. Massalski, ks. D. Olszewski, Kielce 1993, s. 79-104.

²¹ S. M. Borkowska, *Z dziejów opactwa cystersów w Wąchocku*, Kielce 1999 (tam dalsza literatura), *passim*. W okresie wczesnonowożytnym w Wąchocku doliczono się ok. 30 opatów.

wskazać: Piotra Borkowskiego (np. lokacja wsi Lipowe Pole), Andrzeja Szpota, Andrzeja Karwickiego, Jana Karola Konopackiego²², Tomasza Leżeńkiego i innych.

Dobrze w miarę rozpoznana jest własność szlachecka wokół Skarżyska, głównie dzięki publikacji J. Pielasa²³.

W literaturze historycznej zwraca się uwagę na bardzo skomplikowane położenie administracyjne badanego obszaru. Przez dzisiejszy obszar miasta w okresie staropolskim przechodziły granice ziem, powiatów²⁴, co w znacznym stopniu hamowało rozwój osadnictwa w tym rejonie, spychało na peryferyjność w stosunku do dużych ośrodków administracyjno-handlowych. Również skomplikowane były podziały administracji kościelnej: przez obszar wokół Skarżyska przebiegała granica archidiecezji gnieźnieńskiej i diecezji krakowskiej²⁵. Dzięki pracy M. Medyńskiego możemy śledzić rozwój sieci parafialnej na badanym obszarze od XVI w.²⁶

Nadal postulatem badawczym pozostaje odtworzenie sieci dróg lądowych, jak też wyjaśnienie roli komunikacyjnej rzeki Kamiennej i jej dopływów. Ten dezyderat badawczy, mocno akcentowany przez P. Kardysia²⁷, o tyle jest istotny, bowiem umożliwi pokazanie powiązań gospodarczych, cyrkulacje dóbr i usług na omawianym obsza-

²² Ibidem, s. 107-111; K. Zemęła, *Konopacki Jan Karol*, [w:] *Świętokrzyski Słownik Biograficzny*, t. 1 do 1795 r., red. J. Wijaczka, Kielce 202, s. 81-82.

²³ Np. *Szlachta i jej dobra ziemskie w okolicach Skarżyska w XVI-XVII wieku*, [w:] „Znad Kamiennej” 2, 2009, s. 43-55 (tu dalsza literatura). Zob. K. Zemęła, *Dzieje Bliżyna i okolic w XVI-XVIII w.*, [w:] *Dzieje Bliżyna*, red. K. Zemęła, P. Kardys, Bliżyn 2010, s. 57-123.

²⁴ S. Arnold, *Podziały administracyjne województwa sandomierskiego do końca XVIII w.*, [w:] *Pamiętnik Świętokrzyski, rok 1930*, Kielce 1931, s. 56-63; H. Rutkowski, *Dobra królewskie województwa sandomierskiego według lustracji 1564-1565*, [w:] *Lustracja 1564-1565 (mapa)*; J. Swajdo, *Między Wisłą a Pilicą. Dzieje podziałów administracyjnych w regionie kielecko-radomskim do 1975 roku*, Kielce 2005.

²⁵ S. Litak, *Struktura terytorialna kościoła łacińskiego w Polsce w 1772 roku*, [w:] *Materiały do atlasu historycznego chrześcijaństwa w Polsce*, t. 4, Lublin 1980; B. Kumor, *Dzieje diecezji krakowskiej do roku 1795*, t. 5, Kraków 2002.

²⁶ M. Medyński, *Rozwój sieci parafialnej na terenie miasta od XVII w. do 1939 r.*, „Znad Kamiennej” 1, 2007.

²⁷ P. Kardys, *Zarys historii kultury materialnej Skarżyska w średniowieczu*, [w:] *Panorama*, s. 33-34.

rze oraz ich wpływu na rozwój osadnictwa nad Kamienną, zwłaszcza, że od XVI w. poświadczony jest w źródłach most na Kamiennej (w Skarżysku) oraz związane z jego funkcjonowaniem znaczne przywileje dla opactwa wąchockiego²⁸.

Szczupłość bazy źródłowej uniemożliwia pełne przedstawienie rozwoju zaludnienia badanych osad. Dla XVI w. (na podstawie źródeł podatkowych) możemy podać szacunkowe dane, dla II poł. XVII w. dzięki rejestrom podymnego i pogłównego otrzymujemy bardziej dokładne dane ilościowe o zaludnieniu badanych osad. Całkiem nieźle prezentuje się nasza wiedza o stanie liczebnym mieszkańców końca XVIII w., głównie dzięki spisowi ludności diecezji krakowskiej z 1787 r.²⁹ Bardziej szczegółowe przedstawienie zagadnień demograficznych możliwe będzie po przeprowadzeniu szczegółowej kwerendy, zwłaszcza w archiwach kościelnych (metryki parafialne: Szydłowca, Chlewisk, Skarżyska Kościelnego oraz źródła Archiwum Metropolitalnego w Krakowie³⁰).

Na obecnym etapie badań historycznych najlepiej przedstawiają się zagadnienia gospodarcze terenu dzisiejszego miasta Skarżyska-Kamiennej. Wśród problematyki gospodarczej szczególne miejsce przypada w badaniach górnictwu i hutnictwu tego obszaru w ramach Staropolskiego Okręgu Przemysłowego. Badany teren obfitował w rudy żelaza, które to stały się przedmiotem dociekań naukowych Jana Filipa Carossiego, Jana Jakuba Ferbera, Stanisława Staszica, Józefa Hermana Osińskiego³¹. W miarę precyzyjnie zlokalizowano wszystkie staropolskie kuźnie (Bzin, Rejów, Kamienna, Milica, Ciurów, Szczepanów),

²⁸ K. Zemela, *Historia Skarżyska*, s. 57.

²⁹ *Spis ludności diecezji krakowskiej prymasa Michała Jerzego Poniatowskiego*, wyd. B. Kumor, [w:] *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne*, t. 39, 1979, s. 238-239.

³⁰ Odnalezienie nowych inwentarzy badanych osad w Archiwum Metropolitalnym w Krakowie jest wielce prawdopodobne, gdyż szczegółowa kwerenda została przeprowadzona do poł. XVII w. Podobne rezultaty może przynieść kwerenda w rozproszonych źródłach radziwiłowskich.

³¹ Zob. Z. Wójcik, *Początki naukowego rozpoznawania rud żelaza w okolicy Bliżyna*, [w:] *Dzieje Bliżyna. Materiały sesji naukowej 22 czerwca 1985*, Kielce 1988, s. 17-32; *Relacja Jana Filipa Carossiego o Bzinie, Rejowie i Suchedniowie*, [w:] Z. Guldon, Jan Wijaczka, *Rozwój przemysłu*, s. 18-22 (aneks źródłowy); ibidem, *Opisanie Gór żelaznych w Kluczu Suchedniowskim z 1789 r.*, s. 22-23; J. Osiński, *Opisanie polskich żelaza fabryk*, Warszawa 1782, s. 34-35, 38.

określono przybliżoną wielkość produkcji. Niestety, brak jest prac ukazujących rolę kuźnic w dłuższym trwaniu dziejowym. Szczególnie warto upomnieć się o cysterską kuźnicę w Bzinie, która uchodziła za największą w Małopolsce w XVI w., do tej pory nie poświęcono jej nawet pracy przyczynkarskiej. Rozproszone informacje dotyczące kuźnic nad Kamienną znajdujemy w dość bogatej literaturze poświęconej hutnictwu³². Nie dysponujemy pełną wiedzą o dzierżawcach tych kuźnic i samych kuźnikach. Niemniej jednak baza informacji na ich temat, zwłaszcza Duraczów, Głozów, Kochanowskich, Szeligowskich znacznie wzrosła³³. Wyjaśnienie roli innych kuźników i dzierżawców kuźnic, zwłaszcza Stanisława Mrożka (Mroszka), który działał z nadania Radziwiłłów w hrabstwie szydłowieckim (od niego osada Mrozek – dzisiejsza Milica – Ciurów) pozostaje ważnym postulatem badawczym.

Mniej rozpoznana została działalność rolno-hodowlana, a to za sprawą bardzo skromnej bazy źródłowej, podobnie nie jest zadowalający stan wiedzy o rzemiośle w badanych osadach. Również mało wiemy, poza incydentalnymi informacjami, o handlu (kamień i osetki z Pogorzałego i Skarżyska Książęcego były dość popularne, podobnie jak miejscowy miód, który trafiał w ręce kupców krakowskich). Stąd ponowny postulat szczegółowych kwerend w rejestrach celnych³⁴, które mogą uszczegółowić problematykę handlu, zwłaszcza wyrobami kuźniczymi.

³² B. Zientara, *Dzieje małopolskiego hutnictwa żelaznego w XVI-XVII wieku*, Warszawa 1954; Z. Guldon, Z. Kaczor, *Górnictwo i hutnictwo w Staropolskim Okręgu Przemysłowym w II połowie XVIII wieku*, Kielce 1994; Z. Wójcik, *Górnictwo i hutnictwo w dobrach cysterskich w Staropolskim Okręgu Przemysłowym*, [w:] *Z dziejów opactwa cystersów*, s. 63-77.

³³ Zob. biogramy Walentego Duracza, Jana Ryja (Reja) Kochanowskiego, Bonawentury Szeligowskiego: K. Zemeła, *Skarżyski słownik biograficzny*, red. K. Zemeła, Skarżysko-Kamienna 2008, s. 64, 108, 235-236.

³⁴ Wartość rejestrów celnych omówił: L. Stępkowski, *Rejestry celne jako źródło do dziejów handlu miast województwa sandomierskiego w II połowie XVIII wieku*, [w:] *Dzieje Kielecczyny w historiografii Polski Ludowej. Baza źródłowa*, cz. 1, red. Z. Guldon, M. B. Markowski, Kielce 1987, s. 115-128; Z. Guldon, L. Stępkowski, *Statystyka obrotów towarowych na komorach celnych województwa sandomierskiego 1764-1766*, Kielce 1986; M. Kulczykowski, *Kraków jako ośrodek towarowy Małopolski Zachodniej w drugiej połowie XVIII w.*, Warszawa 1963.

Całkowicie pominięta została w badaniach sfera życia religijnego. Poza wspomnianą pracą M. Medyńskiego³⁵, która w głównej mierze traktuje o rozwoju sieci parafialnej badanego obszaru, niewiele wiemy o przejawach życia religijnego mieszkańców. Szczupła jest też wiedza na temat funkcjonowania kaplic w Rejowie i Bzinie³⁶. Dużo więcej wiemy na temat powstania kościoła i parafii w Skarżysku Kościelnym. Postulat badań nad kulturą duchową, czy oświatą ludności osad przy istniejącym stanie kwerend archiwalnych pozostanie w jakiejś mierze niewykonalny.

Reasumując dotychczasowy stan badań, można uznać za nie w pełni zadowalający. Wiele problemów historycznych, przy skromnej bazie źródłowej, nie da się szczegółowo omówić. Dla okresu wczesnonowożytnego, przy omawianiu dziejów mało znaczącego obszaru, na którym powstało kilka osad, kwestionariusz pytań badawczych zawsze będzie większy, niż możliwości formułowania na nie odpowiedzi. Te trudności tym bardziej zachęcają do dalszych wysiłków nad poszerzaniem wiedzy faktograficznej oraz stosowania analiz porównawczych z podobnymi, bardziej oświetlonymi źródłowo osadami. Generalnie, podjęty dotychczasowy wysiłek badawczy umożliwia przedstawienie syntezy dziejów Skarżyska-Kamiennej w okresie wczesnonowożytnym.

Research findings on the early modern times history of the town of Skarżysko-Kamienna – analysis effort

The history of Skarżysko-Kamienna in the XVI-XVIII centuries, or to be more precise the history of the settlements that existed within the administrative boundries of the present town, was far from being called interesting to be discussed by numerous history researchers.

³⁵ Zob. przyp. 27.

³⁶ Zob. Inwentarz kuźnicy rejowskiej z 1639 r. K. Zemela, *Historia*, s. 67-69; tu opis kościoła.

Thus the lack of detailed research on the early modern times of the area and the scarcity of literary sources is the fact. As far as the contemporary research findings are concerned, the economic issues of the present town area have been rather extensively analysed with mining and metallurgy of the so called Old Polish Industrial Area as the core problems of the era. If we consider the early modern times and the history of the area of small importance, the amount of the research questions concerning the religious life, agriculture activities, roads, property and administrative matters will always be more numerous than the answers available. All these difficulties can be only encouraging to undertake further efforts to extend the knowledge and to apply comparative studies with more researched areas and settlements. To sum up, the overall research conducted up to now enables the presentation of the history of the town of Skarżysko-Kamienna in the early modern times.

Translated by
Magdalena Kardyś